

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 9 stycznia 2023 r.

Pozycja 14

POSTANOWIENIE z dnia 20 września 2022 r. Sygn. akt Ts 299/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Piotr Pszczółkowski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej A.K. w sprawie zgodności:

art. 128 § 1 i art. 130 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.) w zakresie, w jakim „zobowiązuje stronę pod rygorem zwrotu pisma, do dołączenia do pisma procesowego jego odpisu oraz odpisu załączników dla doręczenia ich uczestniczącym w sprawie osobom, bez wyjątków dla strony nieposiadającej faktycznej możliwości wykonania tego obowiązku, zwłaszcza strony będącej osobą pozbawianą wolności”, z art. 45 ust. 1 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 6 grudnia 2021 r. (data nadania) A.K. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, wystąpił z żądaniem przytoczonym na tle następującej sprawy.

Sąd Rejonowy w K. IV Wydział Ksiąg Wieczystych, postanowieniem z 27 listopada 2020 r. (sygn. akt [...]), rozpoznawszy skargę złożoną przez skarżącego na wpis dotyczący egzekucji z nieruchomości, utrzymał w mocy zaskarżony wpis. Na powyższe postanowienie skarżący wniósł apelację (błędnie nazwaną zażaleniem). Sąd Okręgowy w K. II Wydział Cywilny (dalej: Sąd Okręgowy) zarządzeniem z 25 lutego 2021 r. (sygn. akt [...]) wezwał skarżącego do usunięcia braków formalnych apelacji poprzez przedłożenie jej odpisu i uiszczenie opłaty od apelacji w terminie tygodnia pod rygorem odrzucenia tego środka odwoławczego. Zarządzenie zostało skutecznie doręczone skarżącemu 4 marca 2021 r. Skarżący w piśmie procesowym złożonym 9 marca 2021 r. (data nadania) wniósł o zwolnienie go od obowiązku uiszczenia opłaty od apelacji. Nie przedłożył ponadto jej odpisu, wnosząc o sporządzenie go przez sąd lub przesłanie mu oryginału apelacji w celu wykonania kserokopii. Sąd Okręgowy postanowieniem z 6 kwietnia 2021 r. (sygn. akt jw.) odrzucił apelację, stwierdziwszy, że braki formalne nie zostały uzupełnione.

Na powyższe postanowienie (doręczone skarżącemu 14 kwietnia 2021 r.) skarżący złożył zażalenie. Sąd Okręgowy zarządzeniem z 12 czerwca 2021 r. (sygn. akt jw., doręczonym skarżącemu 22 czerwca 2021 r.), wezwał skarżącego do usunięcia braków formalnych zażalenia poprzez przedłożenie jego odpisu oraz uiszczenie opłaty od tego środka odwoławczego w terminie tygodnia pod rygorem jego odrzucenia. W terminie zakreślonym w zarządzeniu braki formalne nie zostały usunięte. W związku z tym Sąd Okręgowy postanowieniem z 24 sierpnia 2021 r. (sygn. akt [...]) odrzucił zażalenie. Powyższe postanowienie zostało doręczone skarżącemu 6 września 2021 r.

Skarżący łączy naruszenie swoich praw z postanowieniem Sądu Okręgowego z 6 kwietnia 2021 r. (sygn. akt [...]). Zostało ono wskazane w skardze konstytucyjnej jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji. W związku z tym postanowieniem, 19 kwietnia 2021 r. (data wpływu) skarżący wystąpił do Sądu Okręgowego z wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej do Trybunału Konstytucyjnego. Sąd Okręgowy postanowieniem z 18 czerwca 2021 r. (sygn. akt [...]) stwierdził swą niewłaściwość i przekazał wniosek do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w K., który postanowieniem z 21 września 2021 r. (sygn. akt [...]) ustanowił dla skarżącego adwokata z urzędu. Okręgowa Rada Adwokacka w K. zarządzeniem z 18 października 2021 r. (doręczonym pełnomocnikowi 21 października 2021 r.) wyznaczyła adwokata wskazanego przez skarżącego.

Prezes Trybunału Konstytucyjnego zarządzeniem z 3 lutego 2022 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 16 lutego 2022 r.), na podstawie art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), wezwał skarżącego do udokumentowania daty wystąpienia przez niego z wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do wniesienia skargi konstytucyjnej (wraz z czterema kopiami), a także do doręczenia odpisów lub kopii poświadczonych za zgodność z oryginałem złożonych wraz ze skargą konstytucyjną załączników nr 7, 14 i 16 oraz poświadczonych za zgodność z oryginałem kopii załączników nr 1, 2, 6, 10 i 13.

Skarżący ustosunkował się do zarządzenia 23 lutego 2022 r. (dana nadania).

Sędzia Trybunału Konstytucyjnego zarządzeniem z 19 maja 2022 r. (doręczonym pełnomocnikowi 8 czerwca 2022 r.) na podstawie art. 61 ust. 3 u.o.t.p.TK wezwał skarżącego do wskazania: a) ostatecznego orzeczenia w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, b) która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego wyrażone w art. 2 Konstytucji i w jaki sposób – jego zdaniem – zostały naruszone przez zakwestionowane w skardze przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.; dalej: k.p.c.), a także c) w jaki sposób przepisy te naruszają wyrażone w art. 45 ust. 1 Konstytucji prawo do sądu. Skarżący został także zobowiązany do uzasadnienia zarzutów niezgodności kwestionowanych przepisów z wolnościami i prawami wynikającymi z postanowień Konstytucji wskazanymi w skardze jako wzorce kontroli dla zakwestionowanych przepisów, z powołaniem argumentów lub dowodów na ich poparcie.

Skarżący ustosunkował się do zarządzenia w piśmie procesowym z 14 czerwca 2022 r.

W piśmie z 14 czerwca 2022 r. skarżący zarzucił, że zakwestionowane w skardze przepisy naruszają prawo do sądu (prawo dostępu do sądu, prawo do rozpoznania złożonej apelacji – art. 45 ust. 1 Konstytucji), a także zasady: państwa prawnego, prawidłowej legislacji (art. 2 Konstytucji) oraz dodatkowo wskazał zasadę równości (art. 32 ust. 1 Konstytucji), ponieważ „nie przewidują odrębnego uregulowania sytuacji osób pozbawionych wolności w zakresie obowiązku dołączenia do pisma procesowego jego odpisu oraz odpisu załączników dla doręczenia ich uczestniczącym w sprawie osobom” (s. 2 pisma). Według skarżącego osoby, które z przyczyn od siebie niezależnych nie mogą wykonać obowiązków wynikających z zakwestionowanego w skardze art. 128 § 1 k.p.c., powinny być z nich zwolnione. „Brak

zwolnienia” skutkuje bowiem nierozpoznanie sprawy (w wypadku skarżącego – apelacji) przez sąd.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Stosownie do art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna lub gdy braki formalne nie zostały usunięte w ustawowym terminie.

2. Trybunał Konstytucyjny uznał za konieczne wyjaśnienie na wstępie, które z postanowień dołączonych do skargi jest orzeczeniem ostatecznym w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji. Zgodnie z tym przepisem, skarga konstytucyjna może być wniesiona wówczas, gdy sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach, prawach lub obowiązkach skarżącego na podstawie aktu normatywnego, któremu w skardze zarzuca się niezgodność z Konstytucją.

Charakter orzeczenia, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji, został sprecyzowany w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, zgodnie z którym skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu 3 miesięcy od dnia doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia.

W związku z tym należy stwierdzić, że w rozpatrywanej sprawie ostatecznym orzeczeniem jest postanowienie Sądu Okręgowego z 24 sierpnia 2021 r. (sygn. akt [...]), odrzucające zażalenie na postanowienie o odrzuceniu apelacji. To rozstrzygnięcie wyczerpuje drogę prawną, o której mowa w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, a zatem to w związku z nim skarżący winien formułować zarzuty niekonstytucyjności przepisów, na podstawie których zostało ono wydane.

3. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że skardze konstytucyjnej należało odmówić nadania dalszego biegu, ponieważ nie spełnia ona ustawowych przesłanek nadania jej dalszego biegu, zaś część sformułowanych w niej zarzutów cechuje oczywista bezzasadność.

3.1. Stosownie do art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK w skardze należy określić kwestionowany przepis ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją.

Skarżący zakwestionował art. 128 § 1 i art. 130 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.; dalej: k.p.c.). Należy jednak zauważyć, że w sprawie, w związku z którą skarżący wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego, jego sytuację prawną kształtowały art. 128 § 1 i art. 130 § 1 k.p.c. Pozostałe unormowania art. 130 k.p.c. sprecyzowane w § 1¹ i § 2-8 nie były podstawą żadnego z orzeczeń dołączonych do skargi. W tym zakresie rozpatrywany środek prawny nie spełnia podstawowej przesłanki wynikającej z art. 79 ust. 1 Konstytucji, a doprecyzowanej w art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK.

3.2. Zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.t.p.TK w skardze konstytucyjnej należy wskazać, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego i w jaki sposób – jego zdaniem – zostały naruszone, a także uzasadnić zarzut niezgodności kwestionowanych przepisów z wolnościami lub prawami z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie.

Skarżący wskazał, że zaskarżone przepisy naruszyły prawo do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji), a także zasady: równości (art. 32 ust. 1 Konstytucji), demokratycznego państwa prawnego, prawidłowej legislacji i sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji).

Trybunał zwraca uwagę, że wzorcem kontroli w postępowaniu przed Trybunałem zainicjowanym wniesieniem skargi konstytucyjnej mogą być tylko te normy Konstytucji, które są dla skarżącego źródłem przysługujących mu wolności lub praw. W rozpatrywanej sprawie taki charakter ma tylko art. 45 ust. 1 Konstytucji, statuujący prawo do sądu. Odnosnie natomiast do art. 2 Konstytucji Trybunał w swoim orzecznictwie przyjmuje, że z zasad demokratycznego państwa prawnego mogą wynikać – niewyrazone w innych przepisach Konstytucji – prawa i wolności, jednakże obowiązkiem skarżącego jest dokładne określenie treści nowego prawa lub wolności oraz wskazanie jego beneficjenta (por. postanowienie pełnego składu TK z 23 stycznia 2002 r., sygn. Ts 105/00, OTK ZU nr 1/B/2002, poz. 60). Jeżeli taka sytuacja nie zachodzi, wzorzec ten może być uwzględniony tylko w zakresie, w jakim oparte na nim zarzuty odnoszą się do argumentacji wskazującej na naruszenie konstytucyjnych wolności lub praw. W skardze konstytucyjnej art. 2 Konstytucji został wskazany jako samodzielny wzorzec kontroli, zaś zarzut jego naruszenia nie został uzasadniony.

Odnosnie natomiast do art. 32 ust. 1 Konstytucji należy przypomnieć, że wyrażone w nim prawo do równego traktowania Trybunał uznaje za prawo drugiego stopnia, tj. prawo doznające uszczerbku jedynie w zakresie innych praw podmiotowych lub wolności (por. postanowienie pełnego składu TK z 24 października 2001 r., sygn. SK 10/01, OTK ZU nr 7/2001, poz. 225). Należy także stwierdzić, że art. 32 ust. 1 Konstytucji został przywołany jako wzorzec kontroli dla zakwestionowanych w skardze przepisów dopiero w piśmie procesowym 14 czerwca 2022 r., a więc z przekroczeniem terminu określonego w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK.

Naruszenie prawa do sądu skarżący łączy z brakiem uregulowania przez ustawodawcę sytuacji tych osób, które z przyczyn od siebie niezależnych nie mogą wykonać obowiązków wynikających z zakwestionowanego w skardze art. 128 § 1 k.p.c. Według niego ustawa powinna takie osoby albo zwalniać z wykonania tych obowiązków, albo nakładać ich wykonanie na sąd. Brak odpowiedniej z punktu widzenia skarżącego regulacji pozbawił go – jak zarzucił – kontroli orzeczenia zaskarżonego apelacją.

W odniesieniu do powyższego należy zauważyć, że w uchwale Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej z 27 lutego 2008 r. (sygn. akt [...]) stwierdzono, że „niedopuszczalne i bezzasadne jest przerzucanie na sąd wykonywania czynności obciążających stronę, choćby miała charakter techniczny, gdyż mogłoby to prowadzić nie tylko do anarchizacji procesu cywilnego, ale także do naruszenia zasady równości stron”. Równy dostęp do sądu oraz prawo do sprawiedliwego rozpoznania sprawy tym bardziej naruszałaby przepisy, które zwalniałyby skarżącego z wykonania obowiązków wynikających z art. 128 § 1 k.p.c. Trzeba bowiem zauważyć, że dla zachowania konstytucyjnych standardów równego dostępu do sądu, każdy uczestnik postępowania powinien mieć prawo do otrzymywania pism procesowych wraz z załącznikami do nich, wnoszonymi do sądu przez innych uczestników postępowania. Trybunał zwraca uwagę także na to, że niezbędne odpisy pism może dla skarżącego wykonać jego pełnomocnik procesowy (jeśli został ustanowiony) lub każda osoba wskazana przez skarżącego. W razie uchybienia terminowi ustawodawca wyposażył skarżącego w instrument jego przywrócenia (art. 168 § 1 k.p.c.). W związku z tym należy stwierdzić, że sformułowane w skardze zarzuty naruszenia prawa do sądu cechuje oczywista bezzasadność.

Wskazane okoliczności są – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 i 3 u.o.t.p.TK – podstawą odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na niniejsze postanowienia w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.